

**Ruotsinsuomalaiset Eläkeläiset
Sverigefinska Pensionärer**

SENIORPOLITISKT PROGRAM

Inledning, s. 2

Kultur och språk, s. 2

Vård- och omsorgstjänster, s. 3

Bostäder och boendemiljö, s. 4

**Ekonomisk trygghet – pension och
pensionssystem, s. 4**

Pensionärsråd i varje kommun, s. 5

Användning av kontanter, s. 5

Kollektivtrafik, s. 5

Digitalisering, s. 5

Bedrägerier, s. 6

Inledning

Äldre har rätt till en trygg och värdig ålderdom, som består av ekonomisk trygghet och tillräckliga tjänster som tillhandahålls efter behov.

Antalet äldre människor och deras andel av befolkningen fortsätter att öka. Detta är både en möjlighet och en utmaning. Äldres livserfarenhet och kompetens är en resurs och möjlighet för familjen och hela samhället, som måste utnyttjas. Utmaningen är äldreomsorgens behov, som kräver både förebyggande åtgärder och högkvalitativa och behovsanpassade social- och hälsovårdstjänster.

Sedan 2010 finns en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724), som ändrades 2019. Lagen gäller alla sverigefinnar i hela landet. I de så kallade finska förvaltningsområdena har lagen ställt större och mer detaljerade krav på kommuner och regioner.

Lagstadgade rättigheter för seniorbefolkningen som nationell minoritet inkluderar bland annat rätten och möjligheten att påverka och förhandla om frågor som rör oss, att bevara och utveckla kulturen, att använda finska i kontakter med myndigheter, att få äldreomsorgstjänster och vård från personal som behärskar finska.

Kultur och språk

Den sverigefinska kulturen och språket är skyddade i Sverige genom minoritetsslags-tifting (2009:724) (2009 600) samt Euro-paradets ramkonventioner (SÖ 2000:2) (SÖ 2000:3).

Kulturen lever och mår bra bland sverigefinnar. Kulturen är en integrerad del av den sverigefinska identiteten och vårdas på många olika sätt runt om i Sverige. Traditionella fester och seder, såsom midsommar och mors dag, olika festligheter som Sverigefinnarnas dag den 24 februari, samlar människor för att fira och dela sin gemensamma kultur och erbjuder möjligheter att mötas. Musik, dans, litteratur

och karaoke är också starkt närvarande och erbjuder upplevelser och glädje för alla åldrar.

Att upprätthålla kulturens livskraft kräver aktiva åtgärder:

- Uppmuntra till kulturella aktiviteter. Litteratur- och konstklubbar, teater-, dans- och seniordansgrupper erbjuder mångsidiga fritidsaktiviteter och skapar utrymme för gemenskap.
- Säkerställa att kulturarvet överförs till kommande generationer. Evenemang, språkkurser och läger för barn och ungdomar är viktiga sätt att introducera dem till den finskspråkiga kulturen.
- Att uppmärksamma finskspråkiga äldre är viktigt. Kulturhändelser och aktiviteter som anordnas på äldreboenden ger glädje och uppmuntran i vardagen.
- Att anordna kulturdagar under mandatperioden samlar olika aktörer och erbjuder ett brett utbud av sverigefinsk kultur.

Finska språket är en väsentlig del av den sverigefinska identiteten:

- Att bevara och aktivt använda språket är de viktigaste målen.
- Olika möten och språkkurser erbjuder utrymme för språkutveckling. Böcker, musik och sånger berikar livet och för språket närmare vardagens olika situationer. Även finskspråkiga dataprogram och spel kan vara användbara verktyg för att lära sig och upprätthålla språket.
- Uppmuntra och stödja ISOF:s (Institutet för språk och folkminnen) verksamhet.

Genom samarbete och aktivt arbete säkras tålls att den sverigefinska kulturen blomstrar och lever stark även i framtiden. Tillsammans kan vi vårda detta unika arv och ge det nya dimensioner, förhoppningsvis från generation till generation.

Finskspråkiga tjänster i myndigheter

- Kommunen ska erbjuda finskspråkig förskola och äldreomsorg.
- Kommunen ska erbjuda finskspråkig förvalt-

ning och service, till exempel finskspråkig kontakt med myndigheter.

- Personal som arbetar i kommunens myndigheter och institutioner bör ha kunskaper i finska.
- Kommunen ska informera sina invånare på finska om viktiga frågor.

Finska språket i hela landet

Språklagen (2009:600) garanterar användningen av finska i myndigheter och tjänster för dem som har finska som modersmål. Språklagen säkerställer att finskspråkiga medborgare kan få den service de behöver på sitt eget språk i myndigheter och andra offentliga organisationer vid behov. Dessutom ska kommunerna i förvaltningsområdet erbjuda finskspråkig information och rådgivning till medborgare som har finska som modersmål.

Genom minoritetsspråklagen strävar man också efter att skydda och främja minoritetsspråkstalnarnas rättigheter och möjligheter att använda sitt eget språk. Lagens mål är att skapa ett flerspråkigt och mångkulturellt samhälle där alla nationella minoriteter kan bevara och utveckla sitt eget språkliga arv.

- Finska språket bör prioriteras, språket är kultur och kultur är språk och en del av vår gemensamma kultur som vi verkar inom.

Finskspråkiga tolktjänster

- Om en finsk person behöver tolkning till svenska kan hen kontakta ett språkcenter eller lermen leverantör av språktjänster. Det ska vara gratis.
- Det behövs utbildning för finskspråkiga tolkar i Sverige som täcker hela landet.
- Det är viktigt att alla invånare i Sverige, oavsett var i landet de bor, har möjlighet att få de tolktjänster de behöver.
- Uppmuntra och stödja utbildning av finskspråkiga tolkar.
- Kommande förändringar påverkar inte minoritetsgrupper.

Vård- och omsorgstjänster

Varje äldre person ska garanteras tillräckliga, högkvalitativa och behovsanpassade social- och hälsovårdstjänster. Välbefinnande handlar inte enbart om social- och hälsovårdstjänster, utan också om hälsosamma levnadsvanor, motion, gemenskap och möjligheten att få service på sitt eget språk.

Lagstadgade förutsättningar för äldreomsorg på det egna språket

Från och med den 1 juli 2025 regleras rätten att få äldreomsorg på de nationella minoritetsspråken i socialtjänstlagen (2025:400), kapitel 8, §§ 6–9. De tidigare bestämmelserna i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har därmed delvis överförts till socialtjänstlagen.

8 kap. 6 §: Kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska är skyldiga att erbjuda äldreomsorg på dessa språk om en enskild person begär det.

8 kap. 7 §: Kommuner som inte ingår i ett förvaltningsområde är skyldiga att erbjuda äldreomsorg på något av de nationella minoritetsspråken (finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch), om det finns personal i kommunen som behärskar språket.

8 kap. 8 §: Kommunen är skyldig att informera den som ansöker om äldreomsorg om rätten att få service och omsorg på ett minoritetsspråk.

8 kap. 9 §: Äldreomsorgen ska organiseras med beaktande av den enskildes behov av att bevara sin språkliga och kulturella identitet.

Observera: Lagen (2009:724) gäller fortfarande i fråga om andra centrala rättigheter, såsom främjandet av språk och kultur, barns rätt till sitt språk samt statens och kommunernas skyldighet att samråda med minoriteterna och främja deras delaktighet och möjligheter att påverka.

RSE arbetar aktivt för att starta och utveckla finskspråkig äldreomsorg och vård i hela landet. Viktiga områden är:

- Att etablera fler finskspråkiga avdelningar.
- Möjlighet till säker och kvalitativ hemtjänst och institutionsvård.
- Fast kontakt med läkare (egen läkare) och sjuksköterska ger kontinuitet och trygghet i vårdkontaktarna.
- Vårdområdet och kommunen måste samarbeta mer för att främja välbefinnandet för alla som bor i landet på ett mångsidigt och effektivt sätt.
- Förebyggande hembesök för alla som fyllt 75 år, där behovet av tjänster och förutsättningar för att klara sig hemma kartläggs.
- ”Äldremottagning” – specialmottagningar för sverigefinska äldre, med kompetens att även hantera psykiska problem på eget språk.
- Regelbunden läkemedelskontroll.
- Tandvårdskostnader ska inkluderas i högkostnadsskyddet.

Bostäder och boendemiljö

Bostaden och dess omgivning är mycket centrala för människors hälsa och välbefinnande och särskilt viktiga för äldre som behöver stöd och trygghet från samhället. Allt fler äldre bor hemma med stöd av hemtjänst. Det råder brist på bostäder anpassade för äldre och för låginkomsttagare är boendekostnader en stor fast kostnad. Därför lägger RSE fram ett förslag som motsvarar den äldre befolkningens behov av en trygg och praktiskt fungerande livsmiljö.

Bostäder

- Byggnad och renovering av prisvärda bostäder anpassade för den åldrande befolkningen.
- Stärkande av bostadsbidrag för pensionärer och höjning av bostadsbidragets tak.
- Trygghetsbostäder för finskspråkiga.

- Gemensamma utrymmen för äldre i bostadshus och seniorboenden för aktiviteter, umgänge och måltider främjar känslan av gemenskap och trygghet samt motverkar ensamhet och utanförskap.

Boendemiljö

- En säker och för äldreanpassad boendemiljö ger möjlighet att röra sig i omgivningen. Rörelse främjar självständighet och är viktigt för hälsa och välbefinnande.
- Tjänster i närmiljön är viktiga för äldres självständighet.

Ekonomisk trygghet – pension och pensionssystem

God ålderdom, välbefinnande och ett gott liv bygger på tillräcklig ekonomisk försörjning. Det stödjer även självständighet och självbestämmanderätt. Den huvudsakliga inkomstkällan för äldre är pension. Många pensionärer har mycket små ekonomiska marginaler och för många, särskilt äldre kvinnor som bor ensamma, räcker inte pensionen till för grundläggande behov.

För RSE viktiga områden:

- Hela pensionssystemet behöver förnyas, det måste vara jämlikt och likvärdigt.
- Pensionen måste vara rättvis. Det innebär att systemet justeras vid behov och att ar-bete ska löna sig (respektavstånd).
- Pensionen måste höjas så att den räcker till ekonomisk försörjning. Avgifter för tjänster får inte hindra tillgången till tjänster.
- Pensionsfattigdom måste avskaffas.
- Försörjningsstöd ska vara sista utväg och undantag.

Pensionärsråd i varje kommun

Kommunernas pensionärsråd (KPR) är ett viktigt forum för samråd och erfarenhetsut-byte. Genom råden får pensionärer möjlighet att påverka när det diskuteras frågor som rör äldre/pensionärer i kommunerna.

Enligt § 5 i minoritetslagen:

5§ Förvaltningsmyndigheter ska ge nationella minoriteter möjlighet att påverka frågor som rör dem och samråda om sådana frågor med minoriteterna i största möjliga utsträckning. Förvaltningsmyndigheten ska ordna samråd enligt första stycket som en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna för att kunna beakta minoriteternas synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. Lag (2018:1367).

- I alla kommuner ska det finnas ett kommunalt pensionärsråd och i dess verksamhet ska även en sverigefinsk pensionärsförening som verkar inom kommunens område vara med.

Användning av kontanter

År 2019 beslutade riksdagen att banker måste behålla möjligheten att hantera kontanttjänster i hela landet. Lagen trädde i kraft 2021.

Detta innebär att privatpersoner har möjlighet att ta ut kontanter från banken och till exempel föreningar har möjlighet att sätta in kontantkassor på banken.

Lagen ålägger dock inte till exempel butiker, restauranger och bussar att ta emot kontanter om de tydligt informerar om detta. Det finns dock fortfarande många äldre som av olika skäl vill använda kontanter vid dagliga inköp, på restauranger eller när de använder kollektivtrafik.

Kollektivtrafik

Idag är praxis olika i den offentliga lokala kollektivtrafiken om pensionärer ska betala för sina resor. I vissa kommuner finns det inga undantag för pensionärer, i vissa kommuner är resor gratis vid vissa tider på dygnet och åldersgränserna varierar också beroende på kommun.

Det handlar både om ekonomiska och hälso-mässiga faktorer när man försöker underlätta äldres aktivitet och rörlighet i samhället.

- I alla kommuner ska seniorer/pensionärer, som fyllt 65 år, ha möjlighet att resa gratis i lokaltrafiken hela dygnet.

Digitalisering

Den tekniska utvecklingen går i snabb takt. Nästan alla kontakter, både med myndigheter och inom konsumentsektorn, kräver att man har en dator och/eller smartphone samt internetuppkoppling. Över 90 % av dem under 75 år har redan detta, men äldre än så har kanske inte det och inte heller tillräcklig kunskap/förmåga att använda dessa enheter.

Kommunerna ska ha så kallade IT-fixare som hjälper till och vid behov kommer hem och hjälper till med grundläggande saker som att installera enheter och ge råd om hur man till exempel använder bank-ID, beställer biljetter etc.

- På biblioteken ska det finnas möjlighet att använda datorer.
- Viktig samhällsinformation ska också finnas i pappersform.
- Kommunerna ska erbjuda gratis IT-utbildning för äldre.
- På vårdinrättningar ska det finnas möjlighet till internet.

Bedrägerier

Bedrägerier som riktar sig mot äldre ökar hela tiden och på nya och olika sätt. De vanligaste metoderna idag är telefonsamtal, hembesök och e-post. Om en skada inträffar och en äldre person blir offer för bedrägeri leder detta ofta till känslor av skam och man vill inte anmäla händelsen till polisen.

- Banker ska utveckla sätt för uttag och överföringar från konton för att minska bedrägeriförsök.
- Alla sätt att begå bedrägerier, särskilt nya, ska informeras om offentligt så mycket som möjligt.

Kontakt:

Sverigefinska Pensionärer Ruotsinsuomalaiset Eläkeläiset

Bellmansgatan 15 nb

118 47 Stockholm

e.post: rse@rskl.se

Telefon 08-6158340 och 08-6158352

Hemsida:

rskl.se/sv/sverigefinska-pensionarer/